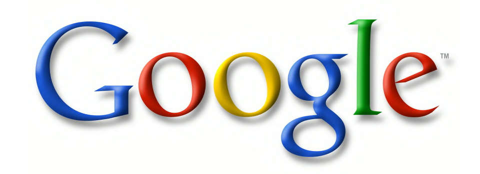
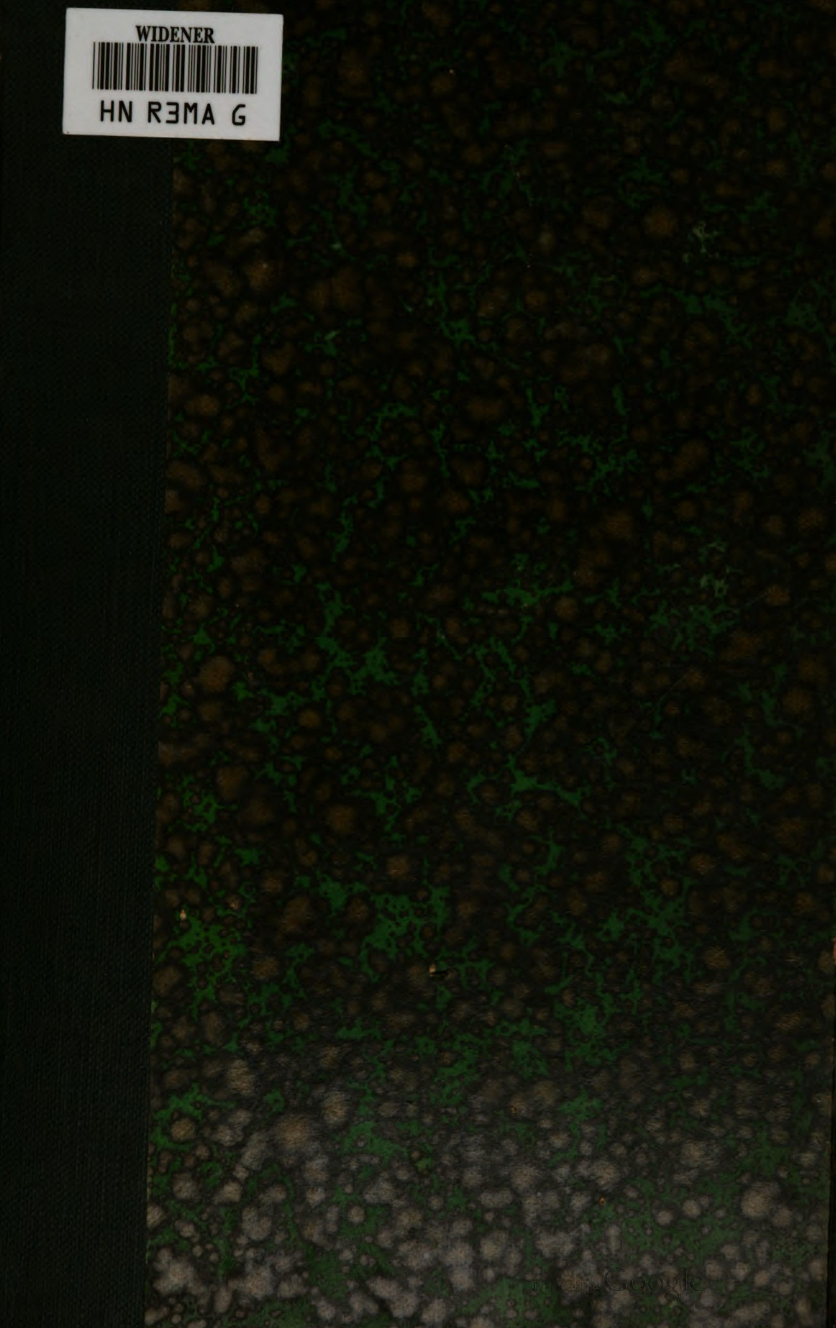
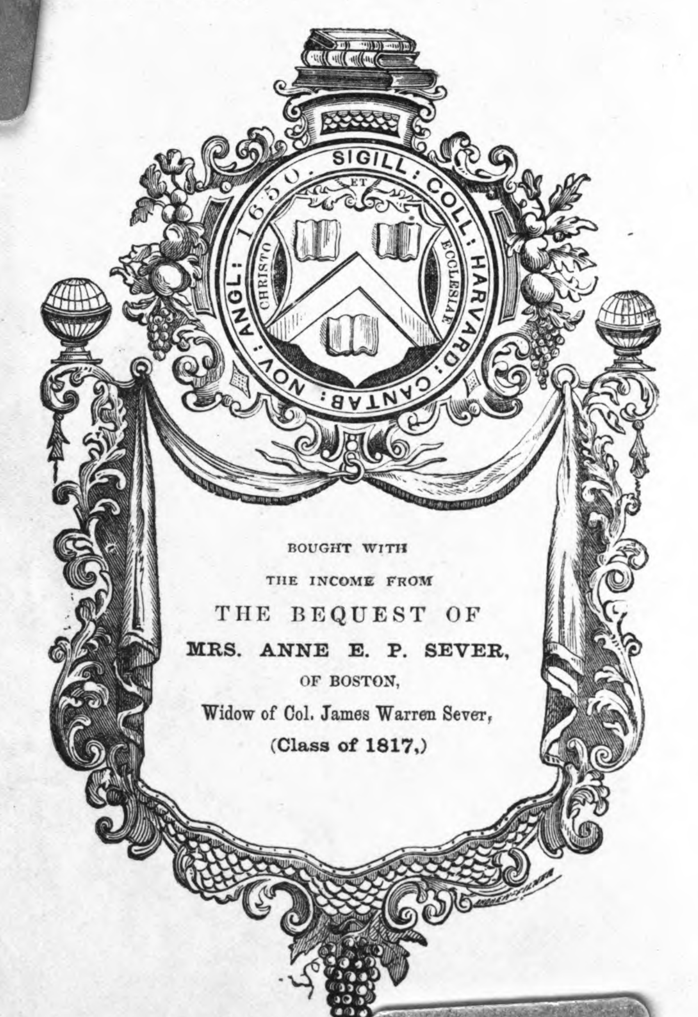

Google




SIGILL: COLL: HARVARD: CANTAB: NOV: ANGL: 1650.
CHRISTO
ET
ECCLESIAE
BOUGHT WITH
THE INCOME FROM
THE BEQUEST OF
MRS. ANNE E. P. SEVER,
OF BOSTON,
Widow of Col. James Warren Sever,
(Class of 1817,)

Collecció d'Obres Pòstumes

Jacinto Verdaguer

Perles del «Llibre d'Amic e d'Amat», den Ramon Llull.

Proleg den

Miquel S. Oliver



PERLES

JACINTO VERDAGUER

PERLES

DEL

LLIBRE D'AMIC E D'AMAT

DEN RAMON LLULL

(OBRA PÒSTUMA)

AMB UNA INTRODUCCIÓ DEN MIQUEL S. OLIVER

BARCELONA
Tip. «L'Avenç», Rambla de Catalunya, 24
1908



DOS MOTS D'INTRODUCCIÓ

En la producció immensa den Ramon Lull es facil destriar-ne una part essencialment poetica, efusiva i lliure, que correspon al primer brollar d'aquella ànima de visionari i que simbolisa com el naixement d'una edat i d'un poble.

Felix, Blanquerna, *l'*Orde de Cavalleria, *el magne tractat de* Contemplació, *constitueixen ensems el testimoni d'una nova cultura, de l'adolescencia d'una raça i de la solidificació d'un idioma. Són llibres parions dels monuments gotics, meravelles trescentistes, obres de la matinada, escrites a trenc d'auba de les noves civilisacions, en mig de una florida del Temps, que s desperta encara ple dels terrors de la nit barbarica, entre l'*Infern *del Dant i les* Floretes *d'Assís.*

Ha fet observar un critic que allà ont el soli-

tari de Randa s mostra gran poeta no es precisament en ses obres rimades, ni adhuc en el mateix Desconhort, *sinó en distints indrets d'aquells llibres seus en prosa, de caracter franc i popularista, aon, sense proposar-s'ho, va resumir estats de conciencia, estats de sentiment, ideals i fisonomia de la societat contemporania. En tal sentit,* Blanquerna *no té preu. Aquella utopía d'una societat cristiana mig-eval, aont el fill d'Evast i Aloma passa successivament pels estats de matrimoni, religió, prelacia i pontificat, fins a refugiar-se en la quietut ermitana, quedarà sempre com un document d'alt valor i fins i tot com un mirall clarissim de la vida catalana del temps.*

En semblants llibres, en Ramon Lull ofereix una de les mostres més assenyalades i soperbes de la florida de l'esperit franciscà. Es aquí aon se presenta contemplatiu, estatic, amarat de llagrimes de penediment per les turpituts i carnalitats de sos primers dies, i quan encara no s'enfureix ni desconcerta, com «home foll», «orat» i «fantastic», mal vist dels palaus i escarnit pels grans i poderosos de la terra. Encara no l'ha pres aquella amargor indignada de sos darrers anys ni s presenta irat i a voltes violent com si no pogués florir en sos llavis més que la flor vermella de la diatriba ni espurnejar en sos ulls altra cosa que l llampec de l'odi contra ls princeps indolents i els prelats cor-

romputs i simoniacs. Tota aquella primera part de la seva producció fuig també dels rigorismes, simbols i cabales de les Llogiques metrificades *i de les* Ars generalis ultima. *Es cosa ingenua i vivent, que proclama parentiu i veinatge proxim amb els Jacopone de Todi i els Giacomino de Verona, com si s'haguessin obert tots junts en una mateixa primavera del món, a l'esguard amorosit de* Frate Sole.

Una joia brilla especialment entre la profusió de l'immens tresor lullià, i aqueixa apareix encastada en el Blanquerna. *Dins de l'irregularitat o desorde retoric de l'autor, el* Llibre d'Amich e d'Amat *s'ofereix, diriem, com el més acabat i perfet dels seus opusculs, com la més literaria i desinteressadament poetica de les seves manifestacions, encara que sempre dins d'aquell genre de literatura que s'ignora a sí mateixa i no cura d'efectes, de primorositats ni d'estils. Res, per lo tant, més lluny de l'art professional del nostre temps. An aquesta condició de cosa unica i — en cert sentit molt restricte — de cosa classica, que distingeix el* Cantich d'Amich e d'Amat, *ha d'afegir-s'hi una altra excelencia, i es l'aparició triomfant i grandiosa del misticisme en una llengua hispanica popular, desviant-lo del llatí, aon l'havien deixat Gerson i Sant Bonaventura.*

El novell catalanesc pot vanagloriar-se d'haver

donat al món un Cantic dels Cantics *del sigle XIII^{è} i d'haver ensenyat a les literatures modernes el camí d'aquella teologia mistica que cerca «la possessió de Déu per unió d'amor». El col·loqui entre l'Amic i l'Amat es imitació i llunyana reminiscencia de l'epitalami salomonic; es un epitalami empobrit i* austerisat, *en quant a la vestidura o ropatge, per un sigle més ferreny i per una raça més occidental. Ha desaparegut de l'opuscul lulià el ric metaforisme semitic, i sobre tot la violencia sensual de les imatges i aquella ubriacança sense exemple de l'estil poetic. El simbol erotic s'hi despulla de tota relació sexual humana, pera reduirse a un dialeg de purs esperits davant d'una naturalesa menys voluptuosa, quasi aspre, «entre la vinya e el fenollar», lluny de les collades de l'encens i del puig de la mirra, lluny de les pomeres odorants i torbadores, que no parla d'opulencies ni delits de la terra, ans bé convida a l'extatic a pujar al terrat de la cel·la i a plorar en silenci contemplant la sublim escampadiça dels estels.*

Recordem els indrets més triats del Cantic de Lull, i molt en especial els dos capitols de Blanquerna *que l preparen, i tot seguit sens vindrà a la memoria la doctrina estetica den Maragall i allò tant plasent i enlairat de la «paraula viva». Eloqüencia de paraula viva es aquella descripció de la pau ermitana, amb el feinejar de l'hort i*

l'humil diaca que serveix al penitent i li adoba una escudella d'herbes i llegums. Tot s'imposa al llegidor amb forta potencia de cosa elemental i d'acte pur, que determinen una identificació perfecta. ¿Com no havia de prendar-sen, doncs, del flaire d'aquell verger trescentista, el rossinyol de Folgaroles, ni quina ànima poetica com la den Verdaguer podia apropriar-sel i reviure-l en ple XIXèn sigle?

Fruit d'aqueixa apropriació es el nou volum d'obres inedites o postumes de Mossèn Cinto que avui s'ofereix al public. Se tracta d'una parafrasi en vers del llibre lulià feta pel darrer gran mistic i per un dels darrers grans poetes d'Europa. El manuscrit fou també rescatat mercès a la generosa diligencia de bons amadors de la cultura que sen fan un dever d'entregar-lo a sos conterranis.

No cal ocultar que, d'haver viscut l'autor al temps d'imprimir-se aquesta obra, no hauria sortit sense correccions i retocs del text que aquí s'ofereix. Tothom sab com corretgia sos borradors i com passava una i altra volta la ploma sobre lo escrit de primera intenció, capgirant i mudant rims, conceptes i paraules. Desventuradament no hi ha ningú que pugui substituir-lo en una materia tant delicada ni tant sols ningú que s permetés incórrer en tal atreviment. Queda tot, per lo mateix, en sa integritat primera i tal com sortí de les mans del poeta-sacerdot, això es, com a perfil i traça interina

d'un treball que hauria anat cisellant a poc a poc i colorint, ça i enllà, amb noves insistencies de miniaturista. En no poques de les versions s'hi observa ja l'aplom i la justesa de lo definitiu i que no admet millora; en altres indrets s'hi mostra l traductor més vacilant i dubtós, com si encara no hagués pogut assolir el moment de l'acert, i fins i tot dóna dues i tres versions del mateix passatge, sense decidir-se per cap d'elles.

Plena de dificultats era la tasca empresa per en Verdaguer. En primer lloc, transportar al vers modern la prosa de l'original lulià, encara que recordi, de lluny, la forma hebraica, versiculada i de paralelisme. En segon lloc, ajustar al llenguatge poetic d'avui dia una inspiració que portava siscents anys de vellura. Així com el mistic epitalami de Salomó, a travers del sigle XIII[e]*, havia pres formes aixutes i d'austeritat immaterial, allunyantse de l'orientalisme originari, o si acas recordant, més bé, el nou orientalisme coranic i talmudic d'Avicebron i Tofail; de la mateixa manera l Cantic den Lull, passant per les mans den Verdaguer, se fa més idilic i més florit, se* verdaguerisa *i aponcella, s'omple de toies i tendrors, perd quelcom d'aquella grandiositat de salm i aquelles punxes dels carts ascetics de Randa, pera esdevenir suau, melific i aromós, amb tot l'aroma dels Carmels de la moderna mistica.*

Més si això no fos bastant o no s trobés prou llegitim, i si la gran anomenada den Verdaguer i la gerarquia que li correspon a l'historia de la literatura no justifiqués el piedós afany d'espigolar els restes sobrers de les grans cullites passades, aquí trobarà l llegidor una petita joia de valor inapreciable i absolut. Es el proleg o introducció posat al seu treball, contant-ne l'origen i explicant-ne les vicissituts. Altra volta apareix aquí, intensament, el record de la «paraula viva»; més no una paraula viva de simulacre, obtinguda per secrets del métier *professional ni per procediments literaris, tecnics, de facil adopció, sinó viva en sí mateixa, amb tota l'espontanitat, l'encís i el misteri de la vida. Dolor gran es que en Verdaguer no hagués escrit més llargament en prosa catalana i que, així i tot, no siguin més llegides i conegudes les mostres que n tenim. En mig de la general desorientació que s'observa, ningú com ell hauria pogut revelar i ensenyar el sentit intern de l'idioma, perquè ningú, després de l'Aguiló, n'ha tingut com ell el secret i n'ha posseit i viscut l'unitat i la continuitat.*

En Verdaguer no es un castiç *que estrafà l'estil dels vells autors. Els idiomes, com els rius, no tornen arrera ni giren sa corrent; però, passant per distints llocs i per distints sigles, són substancialment els mateixos. La prosa den Verdaguer no es imitada: es una vena que continua. Per més de*

tres centuries s'havia perdut el secret eufonic, en català; i el predomini de lo agut i monosilabic l'havien portat a un extrem de pobresa acustica igual a la pobresa expressiva que suposava l'estranyament de moltes paraules viventes en la conversa i mortes pera l'art. ¿Qui com ell ha sabut rompre la monotonia rectilinia del català empobrit, tornant-li les corbes gracioses i el ritme onejant i harmoniós de la bona epoca? Ell ha conseguit suavisar la sequedat aguda amb l'ingerencia d'esdrujols i d'«anyorivoles» i elegants terminacions; ell ha conseguit esmortuir l'aspror de les consonants fortes o explossives amb la finor vellutada de sos mots triadissims i de ses satalies *corprenedores. Ell ha tornat al català, sense treure-li concisió ni energia, aquella dolça cadencia, en malhora perduda, que li dóna una situació intermitja o equidistant entre l volar del francès, la caricia italiana i la ressonania musical del provençalesc.*

Llegiu aquesta plana admirable que segueix. Tinc la seguritat de que, per sí mateixa, us donarà l'evidencia de les observacions que acabo d'exposar-vos. En Verdaguer havia nascut pera repastar i ablanir la llengua nostra, marcida i petrificada. D'un sol esforç, trobant-la així com ningú ignora, feu-la apta pera expressar les grandioses pintures murals de L'Atlantida *i pera rebre amplament les multituts imaginaries, mitologiques*

i teologiques de l'epopeia, fins a tal punt que un Milton l'hauria trobada ja obedienta i docil a les concepcions més estatuaries i colossals. Va aixamplar-la de bell nou en Canigó, *donant-li flexibilitat i lleugeresa blincadiça, pera portar miniatures policromades i lliris pre-rafaelics, passos d'Annibal i episodis de gesta, en forma que* La llegenda dels sigles *i tota la barbara i soperba torrentada de Victor Hugo podien entrar per tal portell i nacionalisar-se en un idioma que trenta anys abans semblava apagat, com un vell crater de quals passades ignicions ningú en serva memoria. Això hauria conseguit també en la prosa si l seu treball de prosista hagués sigut més persistent i extès. De totes maneres va deixar-nos un patró que cal aprofitar i tenir en compte. La mostra que, girant fulla, trobarà l lector ha de donar-n'hi l convenciment i veurà per ella com, a la distancia de sis centuries, la prosa, la paraula viva den Verdaguer, respon a la paraula viva dels capitols essencials de* Blanquerna.

M. S. OLIVER



PROLEG

No cal ser pescador de perles pera saber-ne trobar en gran, i de les més fines, en l'admirable Llibre de l'Amic i l'Amat: elles mateixes venen a les mans de qui l fulleja: basta dir que vessa per totes bandes, ensems que l'esperit de l'Evangeli, el perfum de la més alta poesia. Lo que no es tant facil trobar es la perlera del llibre, que es rarissim i sols se troba en el recó més amagat de les biblioteques. ¿Per què, en un temps en que la premsa tot ho devora pera escampar-ho l'endemà als quatre vents de la publicació, sols L'Amic i l'Amat, el veritable llibre d'or de nostra literatura, es poc més conegut que si fos inedit? ¿Per què en un temps en que tant se somnia i s'escriu d'amor sols es oblidada dels homens l'amor de Jesucrist? ¿Per què, quan el mal s'enfaristola i surt a fatxendejar per tots els camins i carreres, el bé s queda tancat i reclòs dintre la capsa, com si tingués por de la

llum? Si L'Amic i l'Amat fos inspirat per amors terrenals i miserables, seria traduit a totes les llengues i es trobaria en totes les llibreries; més perquè parla de l'amor d'un Déu fet home que s deixà crucificar per amor nostre, no s troba en cap.

Tot això m deia a mi mateix la primera vegada que tinguí la sort de veure-l en la Biblioteca provincial de Sant Joan, i això m dic encara després de trenta anys de llegir-lo, d'admirar-lo i d'anyorar-lo, puix sols n'he pogut posseir la dolenta copia que llavors ne vaig traure. Veus-aquí lo que me mou i obliga a estampar aquest florilegi. Com me vingué l'idea d'escriure-l no es pas llarg de contar.

Un cap-vespre dels ultims de 1894 truquí a la porta de l'ermita de Miramar demanant aculliment, i sos pobres ermitans, de bon grat i ab una cara que traía la bondat del seu cor, mel donaren. Sobre la tauleta del senzill allotjament que m'oferiren prop del plat de seca i virolada sopa mallorquina i de l'escudella mengivola de fonolls marins que m donaren pera sopar, hi havia, quines postres pera mi!, el Llibre de l'Amic i l'Amat amanit ab uns comentaris castellans. A desgrat de la són que tenia, vaig llegir-los d'un cap a l'altre, i aquelles *dialogacions* i *cantics* que sabia mig de cor, me feren una impressió tota nova, i en aquella soletat, en el bell cor de la nit, davant l'imatge de son illuminat autor, que lluía en marc tant pobre com son habit en la paret, com a primer i principal ornament de la cambra, els trobí un nou sentit i una sabor mis-

tica superior a la de tots els llibres mistics escrits per la mà de l'home. Aquella sentor regalada m tornà al paladar de la memoria tota la nit, i esperí la claror del dia mig despert i mig en somnis, assaborint, i no sé si diga remugant, aquells misteriosos conceptes sempre ab creixenta fruició. Fòra dels llibres sagrats, jo no recordo haver llegida poesia mistica més alta i que entrés més sobiranament esbalaïdora i lluminosa en la meva ànima.

L'endemà, després de celebrar la santa missa en la capella dels Penitents, baixí a l'ermita de la Santissima Trinitat, on resta encara alguna ruina del convent de Ramon Llull, el primer de missionistes que hi ha hagut; pugí a la Cova, aon diuen que escrigué algun de sos millors llibres; visití les ruines de les ermites velles tal volta habitades per anacoretes contemporanis seus; m'enfilí a les cingleres de l'Alsina borda i l'Atalaia vella, dominadores d'aquells sagrats indrets; davallí d'aquella mar que ell contemplaria en extasi tantes vegades, i, sense adonar-men, trobí que ls pensaments en prosa que havia llegits la vetlla abans, anaven prenent, tot rodolant pels recons de la memoria, el fullatge del vers i la girada i l'aire de la poesia.

Grans mercès a la generosa i amable hospitalitat de l'arxiduc D. Lluís Salvador, qui s dignà servir-me de guia per aquells boscos i serres veínes. Tot contant-me fil per randa en el lloc mateix totes ses tradicions i llegendes, poguí allargar-hi l'estada alguns dies i meditar de nou aquells *Cantics entre la vinya i el fenollar,* aon probablement foren escrits,

escalfar-me a llur escalfor i ab la seva llum illuminat traduir-ne alguns altres a mon llenguatge. Tot allí m'ajudava i em donava la mà en l'obra; les imatges mateixes que jo tenia davant els ulls podien haver-li inspirades an Ell les idees que jo posava en vers. ¿Qui sab si l'*Aubó,* aquell lliri blanc tant bonic com abundós i de tant bon auguri, que diuen per allí fa dir als pagesos: «Any d'aubons, any de gabaions», li posà a la ploma l cantic: «Entrà l'Amic en l'hort d'amor, i veu-hi un bell lliri i alegrà-s, per quant aquell lliri li representava l seu Amat»? ¿Qui sab si la Font que s troba al peu del camí, entre la capella i l'hosteria, li inspirà l'altre cantic no menys admirable: «Bevia l'Amic en la font de l'Amat i embriagà-s d'amor»? ¿Qui sab si aquells horts i vergers eren els *horts* i *vergers* de que parlava l'Amic, i sos camins les tant anomenades *carreres* que l'hi duien? Eren les mateixes *flors* les que hi *florien,* eren els mateixos *papellons* els que hi *volaven* i els mateixos *aucells* els que hi *cantaven a l'alba.* Per fosca i desentonada que sia ma veu, jo no podia quedar mut en el concert que allí les criatures totes aixecaven a l'Amat, i, no sentint-me capaç d'inventar una nota digna, i ni volent ni gosant aixecar la veu a casa del gran mestre, repetia a ma faisó i manera, com un humil ressò, les notes divines de son cantic.

Quinze mesos desprès, el primer dilluns de Quaresma, circumstancies de que no m voldria recordar me tragueren de Barcelona i m'obligaren a cercar un redós sota l mantell de la Verge del Carme

en el carrer de Santa Creu de Vallcarca. Desitjant estar-hi ab bona companyia aconsoladora i remeiera de mos mals, me n'hi vinguí ab una estampa del venerable martir Ramon Llull que duguí de Palma, i per llibre de meditacions en armonia ab l'estat de la meva ànima me n'hi duguí l D'AMIC I D'AMAT i per entreteniment els versos començats en son ermitatge.

En els llengoteigs que sem tiraven volia aconsolar-me llegint que «si no hagués haguda pietat (l'Amat) no m'haguera turmentat de sospirs e de plors e de trebayls e de langors»; i en la soletat i pobresa en que m deixaren gairebé tots els amics, volia acompanyar-me ab Aquell que «tenia per riqueses les paubretats y per repòs els languiments», per «benaurança la malanança sostinguda per amor», i per «miseria lo cumplir en est mon sos deures, per so car a los breus delicts seguesquen turments perpetuals». Lo desitjava per guia «en les carreres d'aquest mon, per mi ben longues y perilloses» i «poblades de consideracions e de sospirs e de gloria», fins a trobar els «fruyts, d'amors». I desitjava encara més lligar-me pera sempre a l'Amat «ab aquella corda ab que les sues amors se nuaven». Me calia apendre que «lo senyal de l'Amat apart en l'Amich» qui per amor es en tribulació, i que aqueixes «senyals de les amors que l'Amic fa a son Amat son en lo començament plors, en lo mig tribulacions, e en la fi la mort»; i, per ultim, me calia entrar d'una vegada i enfortir-me en la dificil i aconsoladora doctrina de que

les «tribulacions, plors, sospirs, tristors, trebayls y perills son delectació de l'Amat».

El lloc de Santa Creu, per bonic que sia, no es pas comparable, ni de lluny, ab el vessant de Miramar, més ne té alguna cosa, i ma bona voluntat n'hi afegia alguna altra pera augmentar la retirança.Ací hi ha una ermita com allí, encara que més humil i nua, i, si no es dedicada a la Santissima Trinitat, ho es a la Verge Maria, que n'es el sagrari.Ací també hi ha devotes coves de penitents com allí, també l'aritjol sarmentós s'hi entrelliga ab l'arç i la romaguera pera tancar els camins, i les etzavares i figueres de moro, ab ses urpes verinoses, com el drac de la faula, aturen d'assaltar els jardins. Desde ací s veu la mar, bé que un xic més llunyana que allí, i *vinyes* i *fenollars,* i camps i boscuries, i una gota d'aquella soletat d'allí tant dolça, tant plasenta i inspiradora. En el cel que s veu blavejar per entre les branques de les oliveres del Carmel, Horta, Vall d'Hebron i del torrent Maduixer, com entre les de la Illa, m'esforçava en reveure l'Amat del meu cor, qui volgué morir clavat de peus i mans en l'olivera del Calvari. Sota ls reinosos pins de Sant Genís d'Agudells i de Valldaura vaig corretgir i acabar els versos començats a l'ombra de les alzines de Miramar, i, bé o malament, l'obra quedà llesta desde la florida dels ametllers i les violes fins a la dels lliris de Sant Antoni.

Els devots del beat i els admiradors del savi doctor me poden agrair, si altre no, l'impressió d'una nova tria de sos cantics i de sos pensaments

més triats. Alguns estan com en l'original, fins ab les mateixes paraules, havent-hi afegit solament els consonants i la cadencia; altres ne són com una glosa o comentari poetic, no sé si prou ensopegat.

Bé ho sé prou de que en cap dels Cantics l'original hi haurà guanyat res, i fins de que, sense voler-ho, en alguns hi haurà perdut, més espero que no hauré decantat cap de sos conceptes de son primer i veritable sentit, ni hauré fetes malver cap d'aqueixes joies divines que tant estimo. Veus-aquí justificat el meu atreviment d'haver posades mes mans barroeres en eixa obra sagrada. La mateixa amor de l'Amat que fou l'inspiradora d'aqueixos pensaments n'ha sigut la traductora, movent-me i obligant-me a mi, n'estic segur, a posar-los en vers a la moderna pera fer-ne agraciat present a les ànimes, si alguna n'hi ha en nostres fredorosos dies que n senti la ferida. Passava jo assedegat per la vinya de l'Amic, i sabent que es tant bo, el Sant m'ho perdoni, me n'he presos uns gotims dels que més rossejaven i més denteta feien. Passava per vora l verger de l'Amat, i hi he vistes tantes i tant belles flors que he caigut en la temptació de cullir-ne unes quantes de les més vistoses, que avui oferesc als aimadors de la bella poesia mistica. Totes elles, desde la primera a l'ultima, són del jardí del venerable mestre: jo sols reclamo com a propri les quatre fulles de falguera ab que he guarnida l'humil toia i el pobre fil de la versificació ab que l'he lligada.

I ara, oh llegidor, sia Jesús l'Amat dels nostres cors.

L'ermita de Miramar
m'apareix un colomar
ont un vol d'ànimes belles
volen entre flors i estelles,
entre cel i terra i mar.

Dins la mateixa nit del 10 de Desembre de 1895



I

Digué l'Amic a l'Amat:
— Per lo molt que m'heu donat,
trist de mi, què us donaria? —
Digué l'Amat a l'Amic:
— Dóna-m ton cor fredolic,
que d'amor te l'ompliria.

3

Una vegada s'ajustaren
per estimar molts aimadors,
tots un mateix Amat triaren,
imant diví de llurs amors.
Tot l'Estimat quiscun tenia
en sos joiosos pensaments
i per Ell sol quiscun patia
dolços martiris i torments.

4 *

L'Amic:
— Oh rius que n baixau: ¿al cim de la serra,
desfent el camí, quan hi tornareu?
L'Amat:
— Quan, prenent el vol, remunti a son Déu
l'home capficat al llim de la terra.

5

L'Amic a l'Estimat li deia un dia:
— Oh vós que ompliu el sol de resplendor,
ompliu mon pit d'amor. —
L'Amat li responia:
— Séns compliment d'amor
tos ulls no foren amarats de plor.

7

Li demanà a l'Amic son Estimat:
— Per lo que m'has aimat
t'hauré donada alguna recompensa?
— Sí, — respongué l'Amic, — que entre ls plaers
i les penes que m dàreu a milers
no hi trobo diferencia.

* *Roser,* 147. — Nota de l'autor.

8

— Digues, amic, — digué-li l'Estimat; —
desitges tu que dobli tes langors?
— Sí, — respongué l'Amic, enamorat; —
sí, més abans doblau-me les amors.

9

Diu l'Amat a l'Aimador:
— Sabs encara què es amor?
— Si no ho sabés, vida mia,
sabria que es agonia,
martiri, pena i dolor.

12

— ¿Què apar més visible, oh amic insensat,
l'Amat en l'Amic o l'Amic en l'Amat? —
— L'Amat en l'Amic per roses i lliris
es vist, per delicies, perfums i dolçor:
l'Amic en l'Amat es vist per martiris,
treballs i dolor.

13

Plorant cercava l'Amic
qui a son Amat li diria
les penes que nit i jorn
per Ell passava i patia.
En açò trobà l'Amat

que en un llibre les llegia
les penes del seu amic
junt ab els grats que n tenia.

15

— Digues, aucellet que refiles i cantes,
¿al resguart te poses de mon Estimat
sols perquè t'abrigui de l'indiferencia
o bé en amor seva te deixi inflamat?

— I, ¿qui m fa cantar, — l'aucellet responia, —
sinó l Déu altissim qui m té enamorat,
aquell que té sempre l'amor per sirventa
i té per ofensa no ser estimat?

16

Entre l temor i esperança
sa posada féu l'amor:
allí viu de pensaments
i d'oblit se neula i mor
les coses del cel si oblida
per los platxeris del món.

17

Els ulls i la memoria de l'Amic
escatiren fortment una vegada:
deien els ulls que l veure l'Estimat
es millor que tenir-ne recordança,

i deia la memoria que per ella
sen puja l'aigua als ulls i el cor s'inflama.

20

Vingueren de l'Amat al jutjament
plor i sospir
per quin era volgut més fortament
si ho volgués dir.

Jutjà l'Amat que ls dos del seu amor
són els rebulls,
més que ls sospirs són més aprop del cor;
el plor, dels ulls.

21

L'Amic anà a la font
ont aquell que no ama s'enamora,
i aixís que hagué begut
sentí en el cor fiblades amoroses.

L'Amat també hi anà
per fer l'amor de son amic més doble;
cresqueren les amors,
més ai! també cresqueren les congoixes.

22

Malalt sentint-se l'Amic,
de l'Amat se recordava;

qui de merit el peixia,
d'amor diví l'abeurava,
de paciencia ab llençol
el cobria i el colgava,
d'humilitat el vestia
i ab veritat el metjava

23

Demanaren a l'Amic
ont era son Estimat?
— Mirau's-el aquí en el ric
palau de tot lo creat.
Mirau's-el en mos amors,
en mos llanguiments i plors.

25

Cantaven els aucells
el cantic de l'aurora;
se despertà l'Amat
qui es l'alba de la Gloria.
Els aucellets del cel
plegaven llur salmodia,
més ai! l'Amic s'es mort
al puntejar l'aurora.

26

Un aucell de grogues ales
de l'Amat cantava en l'hort.

Cantava de nit i dia
l'himne sant de ses llaors,
i l'Amic li deia: — Canta,
aucell de les ales d'or:
si no ns entenem per llengua,
entenem-nos per amor,
que les teves refilades
me parlen de l'Aimador.

27

De cercar son Estimat
l'Amic estava llaçat,
a sos ulls la sòn venia,
i ell sospirant l'esbargia
perquè l'Amat ni un moment
de son record fos ausent.

28

L'Amic i l'Amat
un jorn se trobaren;
l'Amat que li diu:
— No cal pas que m parlis:
fes-ho desde avui
sols ab les mirades,
que són per lo cor
les millors paraules,
i et daré de grat
allò que m demanes.

29

Desobeí l'Amic a l'Estimat,
i penedit plorava nit i dia,
fins que l'Amat moria
de l'Amic ab la vesta disfreçat
sols per tornar-li ab sa divina amor
un bé superior
del que perdut havia.

30

Enamorà l'Amat a l'Aimador
i no l plangué de sa crudel langor
perquè més i millor l'aimés encara.
L'Amic, en son torment,
trobà reveniment
al raig assoleiant-se de sa cara.

33

Va l'Amic per totes bandes
de l'Amat cercant devots:
els cerca per plans i serres,
i ai! no n troba cap en lloc.
Ell que, prenent una aixada,
se posa a obrir un gran clot
de la terra en les entranyes,
esperant ser més sortós,
ja que damunt de la terra
sols hi troba desamor.

34

— Digues, aucellet que refiles i cantes:
¿per què ab penes tantes
l'amor me combat? —

Així responia l'aucell cantador:
— Si no sostinguessis treballs per amor,
ab què estimaries a ton Estimat?

34

En el verger de l'Amat
l'aucellet cantava
la cançó del paradís,
del món oblidada.

— Aucellet, bon aucellet, —
l'aimador li deia; —
¿l'Estimat ab sos amors
per què m'atormenta?

— Si no penes per amor, —
l'aucell responia, —
si no penes per l'Amat,
ab què l'aimaries?

35

Tant depressa caminava
pel camí de mes amors,

que en sa carrera deixava
els aucellets voladors.

Caiguí sobre les espines,
que prenguí per llit de flors,
pensant en les flors divines
de les eternes dolçors.

37

Entre plors i sospirs l'Amic cantava
els amorosos cantics de l'Amat,
que així de vers en vers descapdellava:
— Es l'amor en el cor enamorat
més prompte que en el llamp la resplendor,
i en l'orella lo tro rodolador.
Més que en la mar l'onada gegantina,
l'aigua es corrent i viva en el plor seu,
i l'amor del sospir es més veína
que l'albor de la tofa de la neu.

39

L'Amat matinejava
cercant a l'Estimat.
Ja n troba un bell salmaire,
li dóna l Déu-vos-guard.
— Salmaire, bon salmaire,
n'haurieu vist l'Amat?
— De quant ençà l perderes,
tu que mai l'has deixat?

— Des que mon cor l'estima
ma pensa l'ha ovirat,
puix que totes les coses
me parlen de l'Amat.

40

L'Amic a l'Estimat un jorn mirava
ab ulls de pensaments i de sospirs,
i ab ulls d'amor, de gracia i de justicia
l'Amat feia l'ullet a son amic,
i l'aucellet en el verger cantava
lo goig d'eixes mirades infinit.

41

Les claus ab que obre l'amor
de son alcaçar les portes
són daurades de gemecs,
desigs i plors i congoixes:
el lligam ab que l'Amic
a sa cintura les corda
es teixit de devoció,
conciencia i bones obres;
i els porters del palau són
justicia i misericordia.

42

Ab cops suaus d'amor i d'esperança
l'Amic truca a la porta de l'Amat.

Aquest oía ls cops ab caritat
i ab una amor que d'estimar no s cansa.
Quan sos batents la porta d'or li obria,
l'Amic entrava a fer-li companyia.

44

L'amor pur de l'Amic
viu entre dues flames:
la una es de pensament,
desigs i vives ansies;
l'altra es d'adversitats,
temors, sospirs i llagrimes.

45

Desitjava l'Amic la soletat
sols per fer companyia a son Amat;
puix, sense l seu consol,
entremig de la gent está tot sol.

46

A l'ombreta d'un arbre
molt hermós i florit
uns homens que passaven
trobaren a l'Amic.
—¿Per què estas sol,—li deien,—
per què estas sol aquí?
—De sol jo no hi estavà,
més ara bé hi estic,

puix ara só ab vosaltres
i abans ab Jesucrist.

50

L'Amic deia a l'Amor:
— La vida mia,
remei del meu dolor,
remei i malaltia,
com més Vós me goriu,
més malalt me teniu,
i el mal que m'esperona
la sanitat me dóna.

51

— Què es l'amor mia? —
deia l'Amic a l'Amat;
i l'Amat li responia:
— Ta amor es segell daurat
que impresos mostra a les gents
mos honraments.

52

En fosca presó se veia
lo pobriçó de l'Amic
lligat ab cadenes dobles,
de cap a peus mal ferit,
per amor del que tant aima
Nostre Senyor Jesucrist.

— Ont es ton Amat? — li deien
aquells que l feien morir,
i amorós ell responia:
— Mon Amat? Veus-el-aquí,
veus-el-aquí en la creixença
de mes amors sense fi
i en l'alegria que m dóna
de mos martiris en mig.

54 *

Tot pensant en qui es ma gloria,
he perdut l'enteniment;
de tant tenir-lo present
he perduda la memoria.
Resta-m sols la voluntat
per amar més a l'Amat.

55

Diu l'Estimat: — Seria meravella
que l'amor de l'Amic, falsa i girella,
s'adormís a l'amor de l'Estimat. —
Respon l'Amic: — Més meravella fóra
que l'amor de l'Amat deixés afòra
a l'Amic que a ses portes ha trucat.

* *Roser,* 145. — Nota de l'autor.

56

Un jorn pujà l cor de l'Amic
de l'Estimat a les alteses
perquè no fos privat d'amor
de nostre abim en les miseries.
El contemplà de fit a fit,
més l'Estimat li diu: —Arrera!
Has de guanyar eix gran plaer
passant més dòls sobre la terra.

57

—Digues, orat,
quines són tes riqueses?
—De vós, oh Amat,
l'estretor i pobreses.

—Digues, Amic,
quin es ton repòs?
—Es l'afadic
que pateixo per Vós.

61

—On començaren les teves amors?
—En les nobleses de mon Estimat.
Per ses nobleses
i ses gentileses
totes arreu les del món he deixat.

62

Si t desamava l'Amat,
digues, beneit, què faries?
— Si m desamava l'Amat
més que mai l'estimaria,
que l desamor es la mort
i l'amor seva es la vida.

64

Digué l'Amic a l'Amat
que li pagués la soldada.
L'Amat compta ls pensaments,
els enuigs, perills i llagrimes
que en els altars de l'amor
li té oferts en holocauste.
Quan tots els hagué comptats
no tanca lo compte encara:
hi afegí los goigs eterns
de l'eterna benhaurança,
i damunt dels goigs eterns
Ell mateix se li donava.

65

— Amic, digues què es
benaventurança.
— Es tribulació
per Déu soportada.

65

Li digueren a l'Amic:
— Doncs quina cosa es miseria?
— Lo satisfer sos desigs
en esta vida terrena,
puix la dolçor d'un moment
s'hi torna amargor eterna.

65

— Digues, beneitó,
què es tribulació.
— Veure la deshonra
que s fa a l'Estimat,
digne de tota honra
per l'eternitat.

66

L'Amic, enamorat,
plorós mirava i deia a la creu santa
on gemegà i morí son Estimat:
— Oh lloc que representes amor tanta,
fes-li saber les penes
que jo per Ell sofrí. —
La Creu li responia:
— Eren majors les penes que patia
lo teu Amat diví
quan d'amor en mos braços se moria.

71

L'Amic, davant de les gents,
de l'Estimat se dolia,
puix ab penes i torments
la seva amor no encenia.
L'Estimat li responia:
— Són els treballs i dolors
multiplicament d'amors.

72

Per un prat uns nins corrien,
per un prat molt delitós,
entre ls arbres que verdegen
encalsant els papellons.
Com més corren per haver-los,
més en l'aire alcen el vol:
de papellons no n'agafen,
més, sí, trepitgen les flors.
L'Amic ne prenia exemple:
— Tal fan els argüidors,
que ab subtileses inutils
volen compendre al Senyor,
que als savis tanca la porta
i l'obra als senzills de cor.
Sols la fe veu a l'Altissim
per les finestres d'amor.

73

— Com de parlar te desveses?
Per què estas tant concirós?
— Pensava en les boniqueses
de l'Estimat del meu cor
i en la semblança que tenen
felicitats i dolors,
que van per la terra i venen
prenent i donant amors.

76

Si s tanca l secret d'amor
dintre l pit, es una espina,
més si s divulga a la gent
dóna encara més punyida:
per ço l pobre de l'Amic
sempre pateix i sospira.

77

A sos gentils aimadors
els digué l'Amor un dia:
— Demaneu lo que vullau,
que tot vos ho donaria. —
Demanaren-li l vestit
ab que l'Amor se vestia,
demanaren-li son cor,
son cor i sa fesomia,

perquè al venir l'Estimat
rebedors els trobaria.

84 *

Cercant l'Amic a l'Amat
trobà un home que moria,
que moria sens l'amor
de Jesús i de Maria.
— Per què moriu sense amor?
— Perquè sense amor vivia.

86

De tant pensar en l'Estimat dolcissim
l'Aimador se fonia de tristesa;
li demanà per refrigeri un llibre
que conté d'una a una ses belleses,
més al llegir-ne la primera plana
se li doblaren els treballs i penes.

87

L'Amic estava malalt
d'amorosa malaltia;
lo metge que l ve a gorir
bé prou que li coneixia.
Cada remey que li fa
lo mal d'amor li creixia,

* *Idilis,* 84. — Nota de l'autor.

li creixia l mal d'amor
i al mateix temps sen goria.

88

A pler l'Amic i l'Amor
de l'Amat conversejaven,
i al veure-l de cop venir
l'Amic se desféu en llagrimes.
L'Amor el deixà tot sol
veient que se li desmaia,
més l'Amat se li acostà
i al punt el reviscolava,
mostrant-li dintre l'espill
de la seva recordança
ses divines perfeccions
i el sol de la seva cara.

89

— Per molts camins jo vinc a vostre cor, —
a l'Estimat li deia l'Aimador, —
per molts camins a Vós m'ànima vola,
vos crido per cent noms de dia i nit,
més ai! l'amor ab que m deixau ferit
l'amor es una sola.

90

S'ensenyà l'Estimat — a son Amic novell
vestit ab un saial — de drap blanc i vermell.

En un cim sen pujà — perquè l puga ovirar,
los braços extengué — perquè l puga abraçar,
i aprés doblà son front — perquè l pogués besar.

93

En el cor de l'Amic l'Amat sembrava
sospirs, virtuts i amors,
i aquest la sembra mistica regava
de llagrimes i plors.

El cor de son Amic l'Amat omplia
de llanguiments, tribulacions i fèl:
l'Amic se l'endolcia
ab esperança i pensaments del cel.

94

L'Amat obrí sa gran cort,
del món la més sumptuosa;
convida a comtes i ducs
a un real festí que hi dóna;
s'hi deixa caure l'Amic,
més l'Amat el posa en roda:
— Puix jo no t'he convidat,
a aquest festí què t'hi porta?
— M'hi porta l'amor que us tinc
i el desig que m'esperona
de veure l sol d'eixos ulls
i la vostra cara hermosa,

la llum de vostre palau
i l'esclat de vostra gloria.

96

Sentint-se lluny de l'Amat,
frisós l'Amic el cercava,
i ab la llengua de l'amor
per tot arreu ne demana.
Com una perla en el fang
entre la gent el trobava
que tenien en menyspreu
sa bellesa sobirana:
— Oh Amat! — exclama l'Amic. —
Oh joiell de la meva ànima,
els agravis que se us fan
dignes són d'eterna flama!
— Eixos agravis sem fan
de lleals amics per falla,
que si com cal ne tingués
m'honra fóra ben guardada. —
Al sentir això l'Amic
venien-li ls ulls en aigua,
més l'Estimat del seu cor
en son dòl l'aconsolava
ensenyant-li de ple a ple
l'hermosura de sa cara.

97

La claror de la cambra de l'Amat

illuminà la de l'Amic un dia,
i l'escombrà de negra fosquedat
i l'omplí de plaers i d'alegria.

Perquè son Estimat hi capigués
d'una a una n tragué totes les coses,
que les més grans i hermoses,
prop de l'Amat, no li semblaren res.

99

En l'hostal de l'Amic
vingué a albergar-se l'Aimador més ric,
i el majordom li demanà l'hostatge.
Més l'Amic li digué: — Allotja-l de grat,
puix es mon Estimat,
qui ab sang fa temps comprà nostre llinatge.

100

Memoria i voluntat
pujaren la montanya de l'Amat,
tant acimada
perquè l'enteniment prenga volada
i es doblen sos amors a l'Estimat.

101

Missatge de plors,
missatge d'amors:
es son Estimat qui a l'Amic l'envia

perquè no s trencas
el dolcissim llaç
de sa companyia.

102

Desitjava l'Amic a l'Estimat,
que s'era ai! allunyat,
i per correu sos pensaments li envia,
perquè sobre les ales del desig
li n duguen un esquitx
del dolç plaer que regalat li havia.

103

L'Amat a l'Amic
donà un benefici
de plors i sospirs,
de pena i martiri.
La pena es crudel,
es llarg el suplici:
com més llargs i durs,
li són més alivi.

106

Estimat meu, vostra amor
atormentava l meu cor
fins que us vegí entre mes penes:
llavors l'amor me gorí
ab el coliri diví

de vostra hermosa presencia,
i Vós, per paga i favor,
me donàreu més amor
que duplicà ma dolença.

108

Cantava l'Amic i deia:
— Quin torment dóna l'amor,
quin torment i quina ditxa,
si s'aima l meu Aimador,
qui estima ab amor immensa
de perdurable dolçor,
pura, dolça i sense mida
sobre totes les amors!

109

Món enllà sen va l'Amic
per unes terres extranyes
on pensa que trobarà
l'Aimador de la seva ànima.
Ja n veu venir dos lleons,
ja sent son halè de flama,
ja li n ve por de la mort,
de la mort que se li atança,
i es recorda de l'Amat,
per qui viure desitjava.
Tant bon punt pensa en l'Amat
els lleons s'agenollaven
per besar-li mans i peus,

per aixugar-li les llagrimes.
Veient manyacs els lleons,
de nou en reprèn la marxa
vers on creu que trobarà
l'Aimador de la seva ànima.

110

L'Amic sen va per les planes,
per les planes i els turons,
dia i nit cercant l'eixida
de la carçre de l'amor,
on té presa la seva ànima,
sos pensaments i son cor.
Per distreure-s de sa angoixa
va cullint roses i flors.
Ja n troba un anacoreta
dormint al peu d'una font.
Li n tira una flor o dues.
— Bon dia que Déu vos dó.
L'haurieu vist entre somnis
a l'Estimat del meu cor?
— Jo no l'he vist entre somnis,
puix tant si dormo com no,
mos pensaments estan presos
en ses cadenes d'amor. —
A l'Amic això li agrada:
ja té un company de presó.
S'abracen i s'apetonen
i ploren aprés els dos

que d'aimadors que l'estimin
l'Amat ne tinga tant pocs.

116

A seguir son Amat l'Amic cuitava.
Per lo camí ont anava
li eixia un fer lleó
que d'un a un els viatgers desfeia
que en son cor no sentien devoció.
L'Amic passava i deia:
— Qui no tem pas a mon Amat volgut,
ha de témer arreu totes les coses
com a feres del bosc esgarrifoses.
Qui tem a Déu, de totes es temut.

118

Il·luminà l'Amor el nuvolat
que s posa entre l'Amic i l'Estimat,
i el deixà lluminós i resplendent
com en l'alba l'estrella,
la llum en la nit bella,
lo sol en l'orient,
i pel nuvol aquell fulgurissim
parlaven *os ad os* l'home i l'Altissim.

119

Digué l'Amat a l'Aimador:
— Quina es la nit de més foscor?

— La vostra ausencia.
— Quin es el jorn de més claror?
— Vostra presencia.

121

«Alegri-s mon Amat, —
l'Aimador li escrivia; —
d'Ell es ma voluntat,
seva es la vida mia.

De vostra amor mai n'isc
i encara vos anyoro;
per Vós es que jo visc,
per Vós es que jo moro.»

124

A l'Estimat del seu cor
l'Amic s'acostava un dia
sols perquè l'aconhortés
dels languiments que patia,
sols perquè aixugués sos plors
i els tornés en alegria.
Com més s'hi anava acostant,
més sospirava i languia
veient la gran deshonor
que son Amat sostenia.

125

Quina carta li escrivia
a l'Estimat l'Aimador!
Era la tinta de llagrimes,
paper i ploma d'amor.
Li deia que la creu santa
perdia ls seus seguidors,
la caritat se moria,
més ai! creixia l'error,
creixia com una xarxa
que anava a cobrir el món.

126

Amic i Amat se nuaven,
se nuaven les amors,
perquè jamai de la vida
se desjunyissin els dos.
La corda ab que les nuaven
era feta de records,
de pensaments amorosos,
de llagrimes i de plors.

128

Jesús al seu Aimador
quin vestit li regalava!
Camisa de pensaments,
cota d'amor i esperança,
mantell de tribulacions,

i en son cap una garlanda,
una garlanda en son cap
de les perles de ses llagrimes.

129

—No oblidis la meva amor, —
l'Amat deia a l'Aimador;
l'Aimador li responia:
—La vida mia,
¿com vos podria oblidar,
si no us puc ai! ignorar?

132

Deia l'Amic a la gent,
a la gent que se l'escolta:
—Qui estima a mon Estimat
oblida totes les coses;
qui les oblida per Ell,
en Ell plegades les troba.

134

L'Amic se n'oblidava
de quant ha vist sota la volta blava,
perquè damunt de les regions impures
sa voladora pensa
se pogués enfilar a les altures
de l'Estimat diví a la coneixença,
ansiejant empiri amunt seguir-lo,
cantar-lo eternalment i beneir-lo.

142

Quan jo n'era petitet
tant mateix m'ho afigurava
que ab ses estrelles la nit
per dormir era criada,
per dormir i reposar
dels treballs de la jornada.
No es feta, no, per dormir,
sinó per estar de guardia,
contemplant el cel hermós
damunt de la terra ubaga,
i damunt de terra i cel
l'Estimat de la meva ànima,
que en l'atzur de l'infinit
deixa veure arrebossada
ab el mantell estrellat
sa hermosura sobirana.

143

La gent del món escarnia l'Amic
d'ençà que l'havia l'amor trastocat:
l'Amic lleial reprenia la gent
perquè no estimava lo seu Estimat.

145

Cantava l'Amat i deia
ab cantar molt amorós:
—Jo endrecí los meus apostols

per ensenyar mes llaors,
i els enemics de ma gloria
los feren passar per boigs,
els percudiren ab vergues,
els ficaren en presó,
carregant-los de manilles,
de manilles i grillons.
Perxò a mos amics envio
que plorin ma deshonor,
i ses llagrimes amargues
són mudes de mes amors.

147

L'Amat a l'Amic
li pren la paraula.
No podent parlar
a qui tant aimava,
no troba consol
sinó en sa mirada.

151

Són de l'Amat les honres i nobleses
el tresor de l'Amic i ses riqueses.
El tresor de l'Amat són els torments,
les llagrimes i plors i llanguiments
que passa l'Aimador
ferit per la sageta de l'amor.

152

S'es fet un gran exercit:
tot ell es d'aimadors,
bandera que han alçàda
pintada hi es l'amor,
ses llagues a les vores,
al mig el Salvador.
Ningú posen en llista
que sia sense amor
perquè l'amor que ls guia
no hi prenga deshonor.

154

Per sobres de pensaments
un jorn l'Amic s'entristia.
L'Amat se posà a cantar
per veure si l sentiria.
L'Amic tot se n'alegrà
tant bon punt el cant sentia.
Al veure alegre l'Amic,
aprés la gent escatia
què li donà més amor,
la tristesa o l'alegria.

163

En la presó de l'amor
presoner l'Amic estava:
perquè no n pogués fugir

el desig l'encadenava,
i era son alt pensament
l'escarceller que l guardava,
l'anyorament el punyia,
lo record l'esperonava,
més l'esperança del cel
en sos dòls l'aconhortava.
Estant a punt de morir
l'Estimat se li mostrava,
i a la claror de sos ulls
l'Amic se reviscolava.

165

L'Amat a l'Amic un dia
demanà-li: — Què es amor? —
Son Amic li responia:
— Es bulliment de fervor.

Es la ditxosa punyida
que mata a l'enamorat
quan sent cantar en la vida
les belleses de l'Amat.

167

El foc de l'amor,
si voleu vosaltres,
a mon cor veniu
a encendre les llanties;
veniu a mos ulls,

si voleu de l'aigua:
trobareu-hi prou
dues fonts de llagrimes;
si cançons voleu,
cançons i corrandes,
a dintre mon front
n'hi ha una niuada.

169

El bon Amic de sos ulls
les llagrimes aixugava
que per son Amat diví
de nit i dia plorava.
Més l'Estimat el reptà
perquè ls signes s'esborrava
ab que l dolç mal de l'amor
a altres homens comanava.

171

— Digues, ximple: tens diners?
— Tinc — respon — al meu Amat.
— Tens vilatges en la terra?
Tens illes dintre la mar?
— Tinc amors i fantasies,
plors i penes i treballs,
que valen, sent per qui estimo,
més que imperis i regnats.

173

— Digues, beneit aimador,
qui n sab més del ver amor,
qui n té goig o qui n té pena?
— Qui per tots dos no ha passat,
de l'amor de l'Estimat
no n sab ni com s'anomena.

175

— ¿Per què excuses a l'Amor
quan martiritza ton cor
i atormenta la teva ànima?
— Perquè augmenta ab sos flagells
de la corona ls joiells
que espero en la gloria santa.

176

A son dolç Amat l'Amic se planyia
perquè l feia tant patir per amor.
L'Amat s'excusà doblant sa agonia,
sa pena i treballs, llagrimes i plors.

180

Per una gran ciutat l'Amic anava
i un home demanava
ab qui pogués parlar de son Amat.
Li mostraren un pobre espelliçat

que dia i nit plorava
cercant un aimador
ab qui pogués parlar del sant Amor.

181

L'Amic estava en sí mateix pensivol.
¿Doncs com podrien començar ses penes
de l'Amat del seu cor en l'hermosura,
font dels goigs i delicies de la Gloria?
I es recorda del sol, que, sent altissim,
fa patir i plorar als malaltiços
ulls que de fit a fit mirar-lo gosen.

190

Per plaer l'Amic moria
i per llanguiment vivia,
i el plaer i el dolor
duien ensems a son cor
el remei ab la ferida,
dant-li la mort i la vida.

191

L'Amic a son Estimat
voldria oblidar una hora
per tenir algun repòs
en el debat que li dóna.
Més perquè l'oblidament
encara més greu li fóra,

son esperit se refà
i de la creu s'aconhorta,
i alça de nou vers l'Amat
enteniment i memoria.

200

Eclipse hi hagué en el cel
i foscor sobre la terra:
més foscor tenia un jorn
l'Amic en l'ànima seva
quan per ses culpes n'isqué
el sol que tant l'assoleia.
L'ausencia de l'Estimat
deixà apagada en sa pensa
aquella llum que es ressol
de la claror que l rodeja
quan en visió celestial
els aimadors enlluerna.

201

L'Amor voltava a l'Amic
i entrà dins son cor un dia,
i l'Amic li demanà
per què a hostatjar-s'hi venia.
— Vinguí a hostatjar-me en ton cor —
l'Amor dolça responia —
per vèncer tos enemics
en ta darrera agonia.

202

Quan de son Amat
l'Amic s'oblidava,
la divina amor
estava malalta.
L'amorós amic
ne malaltejava,
més per tot remei
l'Amat li regala
llanguiments i afronts,
martiris i llagrimes.

204

Pensant l'Amic en l'Amor,
ho volgué provar un dia
si sens pensar en l'Amat
en son cor s'hi sostindria.
Lo plor fugí de sos ulls,
i de son cor l'alegria,
i anà dient als passants,
de temor que s moriria:
— Haurieu vista l'Amor?
Sabeu on la trobaria?

210

Demanaren a l'Amic
si l seu Amat, que es tant ric,
de res tenia fretura.

— Sí, — respongué, — d'aimadors
i lloadors
de sa divina hermosura.

211

L'Amat vergassejava ab vims d'amor
de son Amic el cor,
per l'arbre fer-li amar ont els cullia,
l'arbre sant de la Creu,
aon morí clavat peu sobre peu
sols per salvar als que perduts havia.

217

Grans renyines hi han hagudes
entre l'Amic i l'Amor:
dels turments que ella li dava
l'Amic estava queixós.
De l'Estimat al judici
se presentaren els dos,
i a l'Amic eix castigava
donant-li penes majors,
i, en premi de les passades,
multiplicant-li l'amor.

219

Són els veíns de l'Amic
de l'Amat les boniqueses;
són els veíns de l'Amat
sos pensaments i ses penes,

que atia de grat l'Amic
del foc d'amor com a llenya.

220

Per veure bé a Jesucrist
la voluntat sobreixida
de l'arbre sant de l'amor
sen vol pujar a la cima.
Ja ho diu a l'enteniment
si vol fer-li companyia.
De pujar l'enteniment
a la memoria convida,
i a veure pugen tots tres
aquella cara divina.

221

L'Amic una matinada
se vegé sens voluntat:
cap aon prengué volada,
sinó vers son Estimat?

Aquest la féu presonera,
més de l'Aimador al pit,
perquè d'aquesta manera
fos més amat i servit.

222

L'AMIC

—No s'afiguri mon Estimat

que ab algun altre partesc l'amor:
tinc un sol cor:
sencer li he dat.

L'AMAT

—No s'afiguri lo meu Amant
que sols ne vulla son cor d'amic:
altres m'estimen ab cor més ric,
altres me tenen amor més gran.

223

—Estimadissim Amat,—
un dia l'Amic li deia,—
que acostumàreu mos ulls
a mirar vostres belleses,
i a sentir vostres llaors
avesàreu mes orelles,
vós a vostres pensaments
acostumàreu ma pensa,
a les llagrimes mos ulls,
mon cor als neguits i penes.
— Si tu no hi estessis fet,—
l'Amor diví li replica,—
no fóra ton nom escrit
en el llibre de la vida
com una estrella en mon cel,
al cel de l'ànima mia.

224

Les nobles boniqueses de l'Amat
en el cor de l'Amic totes s'apleguen,
i els pensaments ses ales hi despleguen,
i ses dolces amors la voluntat.

224

En el cor de l'Amic
s'ajunten de l'Amat les boniqueses,
més ai! també hi fan cap les arideses,
els pensaments, la pena i l'afadig.
A pendre l vol sos pensaments per l'aire
i a créixer gaire gaire
sa pena i desconhort,
l'Amic seria aniquilat i mort.

225

En l'hostal de son Amic
l'Estimat prengué posada:
féu-li llit de pensaments,
de gemecs, sospirs i llagrimes.
Bé li pagà l'Estimat
ab un feix de recordances.

226

De l'Amic en la pensa amorosa
l'Amor barreja plaers i treballs;

els plaers de l'amor se queixaren
i un jorn l'acusaren
davant de l'Amat.

L'Estimat, en judici inefable,
els gustos destria dels agres turments,
més axí que les penes finiren,
ab elles moriren
els dolços plaers.

227

¿Sabeu quins són els signes,
els signes de l'amor
ab que l'Amat segella
sos pobres aimadors?
Al començar, grans penes;
a mig camí, grans plors,
i a l'ultim del viatge
calamitats i mort.
Aqueixos són els signes,
els signes de l'Amor:
qui ab alegria ls porta
ja s pot dir aimador.

229

L'Amor es mar desfeta — d'onades i de vents,
que no té port ni riba — pels pobres bastiments;
més quan l'Amic naufraga — s'acaben sos turments
i de la gloria eterna — comença ls compliments.

234

L'Amic s'adormí,
l'Amor se morí:
son foc no tenia — llenyam de què viure.
Quan se deixondà
se reviscolà
en els pensaments — que a l'Amat va escriure.

234

L'Amic un jorn s'adormí
i el seu amor se morí,
puix res li restà — de lo que vivia.
Quan l'Amic se deixondà
l'Amor se reviscolà
ab els pensaments — que a l'Amat envia.

237

— Digues, beneit: tu vols ser lliure?
— Sí, més sirvent de mon Amat.
— En cativeri, doncs, vols viure?
— Sí, en cativeri, sens rescat,
de plors, treballs i malanances
sols per servir la seva amor,
que per cantar ses alabances
me féu present d'una arpa d'or.

238

D'amor plorava l'Amic

i del torment se planyia;
cridava a son Estimat
per veure si l goriria.
Tantost l'Estimat l'oí
féu-li dolça companyia.
Com més ell se li acostava,
més el torment li creixia;
com més li anava creixent
l'amorosa malaltia,
més dolçament l'Estimat
de ses langors el goria.

239

Malalta estava l'Amor
i el bon Amic la metjava
de paciencia ab remeis,
de submissió i confiança.
S'emmalaltia l'Amic
tantost l'Amor se curava,
i el goria l'Estimat
de ses virtuts ab el balsem,
de sa gloria ab el record
i ab la claror de sa cara.

240

A l'Amic digué l'Amat:
— Què es soledat?
— Soledat es companyia
de Jesús i de Maria.

242

L'Amat llibertà l'Amor,
la seva Amor tant volguda,
dant carta blanca a tothom
de pendre-n sense mesura.
Més ai!, més ai!, que l'amor
troba apenes qui la vulla
i per los camins del món
sempre va a planta perduda.
Per això plora l'Amic
i son plor se perpetua,
en gran deshonra veient
la seva amor tant volguda,
que així convida a tothom
a ses divines altures:
— Habito en el lloc més alt,
lo humil mon cor no rebutja,
me dóno a tots de bon grat:
qui no m voldrà no té excusa.

243

En el cor de son amic
l'Amor aixís que hi entrà,
perquè sol hi pogués viure,
totes les coses matà.
L'Amic i tot se moria,
però la mort s'aturà
al veure que li revenen
records de son sobirà.

243

De l'Amic en el cor
destruia l'Amor
totes les coses,
per viure a pler dins ell
i aprés de son castell
tancar les portes.

An ell l'hauria mort,
més li vingué l record
d'Aquell que anyora,
i la mort s'ha aturat:
ab qui pensa en l'Amat
la mort no gosa.

245

— Vols morir? — li demanen. — Sí, — respon; —
vull morir als platxeris d'aquest món
i als pensaments de l'home corromput.
En son cor negre, oblidadiç i ingrat,
jo no hi vull ser volgut,
puix ai! no hi es volgut mon Estimat.

246

— Si tu dius la veritat, —
a l'Amic deien un dia, —
viuras ab pena i torment,
moriras ab ignominia.

— De tal manera, — ell respon, —
que si jo digués mentida,
seré servit per les gents
dels honors en la cadira
i lloat pels enemics
de l'Estimat de ma vida.

248

L'Estimat ensementa
de son Amic el cor
com si fos una airola
de diverses llevors.
Les llevors treien fulles,
les fulles treien flors,
més de totes les granes
n'eixia un fruit tot sol.

Ara n'hi ha que diuen
si d'aquell fruit hermós
ne sortiran per grana
diferentes llevors.

248?

L'Amat a l'Amic — un hort li comprava
on criar pogués — ses dolces amors;
ab cinc rierons — de sang el regava
sortits de sos peus, — de ses mans i cor.

Aquell hort humil — ufana prenia

a pler abeurat — ab eixes regors
que hi daven a raigs — de nit i de dia,
fent-ne un bell jardí — floridet i hermós.

En mig del verger — un arbre plantava
que s cobrí de fruit — aprés que de flors,
i ab aqueixos fruits — tots els mals curava,
els de l'esperit, — i aprés els del cos.

249

Sobre l'Amor està molt alt l'Amat,
sota l'Amor està molt baix l'Amic,
més, entremig dels dos, ab llaç bonic,
ella junyeix l'Amic a l'Estimat.

250

De l'Amor a la dreta està l'Amat,
l'Amic a la sinistra,
i, si l'Amic no passa per l'Amor,
a l'Estimat no arriba.

Al davant de l'Amor està l'Amat,
l'Amic li està darrera,
i no pot arribar ont es l'Amor
si l'Estimat no li obre la portella.

251

L'Enamorat se vestí

de l'Amat ab la llureia
perquè fos son companyó
un dia en la gloria eterna.
La llureia de l'Amic
a l'Amat venia estreta,
i, d'aigua i sang que suà,
desde aquell jorn purpureja.
L'Amic, que fins allavors
vestí de color de perla,
demanava a son Rubí
la vestidura vermella.

263

Va l'Amic de poble en poble
tot demanant caritat
als servidors que l'estimen
per recordar-los l'Amat.
Als que li donen almoina
va dient: — Déu vos ho pac, —
i als que li tanquen la porta
encara ho diu més de grat,
que són pobresa i paciencia
les amigues de l'Amat.

266

L'Amat a l'Amic nodria,
lo nodria per l'amor,
l'estimació li ensenyava
l'idioma dels aimadors;

més la paciencia li deia
que soportés sos dolors
per Aquell que ls soportava
fins al Calvari i la mort.

270

L'Amic edificava
una gentil ciutat
ont acabar la vida
pogués ab l'Estimat.
Els carrers i les places
eren de pietat;
el mur, de fortalesa;
les torres, de bondat;
les portes, d'esperança,
de fe i de caritat;
la taula, d'abstinencia;
el llit, de castedat;
d'amor era l llenguatge
que en ella era parlat
perquè per totes bandes
regnés el seu Amat.

271

En la font de l'Amat l'Amic bevia
i embriagà-s d'amor.
Li n demanà la causa a altre aimador:
— Es aqueixa la font — li responia —
aont ens renta l'Estimat diví,

i en ella nos convida
de beure ab dolls de perdurable vida
la sobirana amor que no té fi.

276

—La saviesa, digues, on comença?
—En fe i en devoció,
que escala són per on puja la pensa,
com de graó en graó,
de l'Estimat a l'alta coneixença.
—Més d'aqueixes virtuts, ont es la mina?
—N'es la mina i la font mon Estimat,
sa llum la fe illumina,
la devoció s'escalfa ab sa doctrina
i s'encén ab sa amor la caritat.

284

—Puix n'ets catiu, diries què es amor?
—Es un angel del cel,—diu l'Aimador;—
a qui de ses cadenes es cobert,
la llibertat li dóna;
a aquell qui està llibert,
el lliga i empresona.

285

L'Amat a l'Amic li crida,
i eix, somrient, li respon:
—¿Què us plau, oh Estimat dolcissim,

rosa-mèl del meu consol,
daurat somni de mos somnis,
escrini dels meus records,
estel de mes esperances,
de mes alegries font,
principi de mos principis,
dolça amor de mos amors?

287

L'embriac d'amor
a veus altes deia:
— Lo foc dóna escalf,
dóna escalf i alegra,
i s'arbora amunt
ab gran lleugeresa.

Axís l'amor fa
tres coses plegades:
alegra los cors,
alegra i escalfa,
i sels ne du al cel
muntats en ses ales.

288

— Què es el món? — li demanaren
a l'Amic enamorat.
— Aquest món es un gran llibre
on qui l'haja estudiat
sab llegir en cada plana

lo nom de mon Estimat.
— I ton Estimat s'hi troba?
— Sí, — respon l'Enamorat, —
com l'escriptor en el llibre,
lo poeta en son dictat,
aqueixa divina fruita
que es sortida de son cap.

290

— Amic enamorat,
¿entre tu i ton Amat
alguna proporció se troba escrita?
— Diga-ho al primer cel blau i florit
que va rodant ab moviment finit
quant de l'Amat la força es infinita.
Més si natura ls té allunyats d'arrel,
els fa avenir l'Amat diví a son lloure,
i, segons es sa voluntat de moure,
tals les rodades són del primer cel.

294

El ser de mon Amat es infinit,
es raig que en totes coses irradia,
es com el sol que l'Univers du al pit:
si retrau la claror, per tot es nit,
més si la difundeix, per tot es dia.

300

L'Amic mirava l'iris:

semblà-li que tenia tres colors,
de galdirons, de roses i de lliris
formant un mateix arc de resplendors.
— I això que en una imatge ns enlluerna, —
deia, — no ho té la veritat eterna?

315

Quan més estretes són i més asproses
les vies que encaminen a l'Amat,
tant les amors són amples i espaioses
per qui viu de Jesús enamorat.

Quan les amors són miseres i estretes,
més ample i espaiós es el camí,
com són roses del cel les amoretes:
les espines crudels deixen aquí.

326

Entre plaers i treballs
el llit de l'Amic estava:
s'adormia ab els plaers
i ab els dòls se desvetllava.
No sabrieu quin dels dos
més a son llit s'acostava?

328

Un dia l'Amic
en la mort pensava,

i en tingué gran por,
por i esgarrifança;
més se recordà
que en la ciutat santa
la mort i l'amor
són portal i entrada.

332

Perdé l'Amic una joia,
de son cor la més aimada,
i, melancolic i trist,
de nit i jorn la cercava,
fins que li diu l'Estimat:
—¿Quina cosa es de més valua:
aqueixa joia perduda
o la paciencia trobada?

349?

L'Amic està enamorat,
i, no trobant a qui busca,
de sa fantasia a dins
sen vol fer una pintura.
Ab pinzell savi prenent
una bellesa a quiscuna,
de les coses temporals
a les de l'ànima puja
i adora a son Estimat
en totes les criatures.

360

—Digues, Amic: qui té més gran amor:
aquell qui d'amor viu o aquell qui en mor?
—Aquell que n mor,—respon l'Amic lleial,—
puix ja no hi pot haver amor més alt.

360

—En qui es més amor,—
un home li diu,—
en l'amic que n viu
o en l'amic que n mor?

— En qui en mor,—contesta
l'aimador çorprès;—
de les amors es
la més gran aquesta.

365

—On mor
l'amor?—
a l'Amic deien un dia.
L'Amic respon:
—En els plaers d'aquest món
i en els de l'altre se cria.—

366

—Digues, catiu d'amor:

què es aquest mon traidor?—
Respon l'Enamorat:
—Presó dels aimadors de mon Amat.

✱*

Poder de l'Estimat qui t vol midar
assaja ab el no-res contar la nombra,
més tu mesures el no-res i el mides
quan traus de son abisme alguna cosa.

✱

—Amic, tu, que tant estimes,
no m diries què es amor?
—Amor es mort de qui viu
i vida d'aquell qui mor;
es en el jorn alegria,
dolça tristesa en la mort,
anyorança en el viatge,
felicitat en el port.

✱

A l'Aimador li digueren:
—Per tu es de dia o de nit?
—Mèl i fel mal barrejades
la meva amor es per mi.
Bé us ho diuen prou mes llagrimes,

* No hem sabut trobar aquestes gloses verdaguerines a quins versicles den Ramon Llull poden correspondre.

mes llagrimes i sospirs,
que l dia que tant anyoro
encara no m'ha sortit.
Més l'amor me fa de guia
de l'Amat per el camí:
m'acosto cap a la patria
on mai més serà de nit.

*

—Com el cor enamorat
s'orienta envers l'Amat?
—Tal com el mira
lo girassol,
lo cor se gira
per veure l sol.
—Doncs, per què l'home, ingratissim,
no s gira a veure l'Altissim?
—Perquè l pecat es-li nit
a qui del sol ha fugit.
Tal com el mira
lo girassol,
l'ànima s gira
per veure l sol.

*

—Digues, Amic: què són tes penes,
tribulacions, plors i treballs?
L'Amic respon: —Són alegries
de l'Aimador i de l'Amat,

puix tots fan créixer l'amor santa
com ab la llenya l fogaró,
i l'esperit, ab llur cullita,
de merits grans es guanyador.

*

De Santa Creu a la fira
va a firar-se l'Aimador:
per una estona de penes
ne dóna dues d'amors;
ven un dia d'alegries
per comprà una hora de plors.
Dels esmersos de la compra
l'Estimat n'es pagador:
multiplica sa alegria,
sa alegria i ses amors.

*

— Trobes el món amable?
— Sí, — respongué, — com joia que llueix
de l'argenter per obra inestimable
la nit pel dia hermós que la segueix.

*

Un dia, a punta d'alba,
a passejar sortia l'Aimador,
i, al veure l sol que eixia,
com un aucell entona eixa cançó:

Del llit cast de l'aurora
isqué mon Estimat en aquest món:
qui en Ella pensa màcula,
considera tenebres en el sol.

✱*

Ab vestidures blanques i vermelles
mostrà-s l'Amat al seu Amic del cor.
L'acompanyà a un jardí ple de roselles,
on: — Cull-nos, — diuen elles. —
Aquest verger es el verger d'amor.

El reguen quatre rius de verda riba,
de clares aigues, de suau remor.
Entre ells oneja, de verdor cativa,
la mar, que l'aigua viva
reb de la font sagrada de l'Amor.

L'Amic s'enfonza en la maror sens mida,
més tant mateix de naufragar té por.
— No es com les altres mars, — l'Amat li crida; —
lo dolç port de la vida
es al bell fons del pèlac de l'amor.

✱

L'Amic anava a l'escola,
a l'escola de l'Amat,

* *Somni de Sant Joan,* pag. 81. — Nota de l'autor.

qui desde sa petitesa
l'encaminava a estimar.
La fe l'ensenyava a creure,
la confiança a esperar,
l'amor a tenir paciencia,
la compassió a perdonar.
Axís creixia i creixia:
quan va ser més espigat,
tothom i totes les coses
l'ensenyaven d'estimar.

*

A l'Estimat li demanaren
les calitats de l'Aimador:
—Mon aimador es ric i pobre,
es aturat i coratjós,
es esverat i ensems pensivol,
ple d'alegria i de tristor,
i cada dia, matí i vespre,
està patint de mal d'amor.

*

L'amor de la terra un dia
troba l'amor de Jesús:
prou volia fer-li cara,
més s'esvaní com el fum.
Se n'extranyaren els homens
no volent creure sos ulls,
més l'Amic els ho esbrinava:

—¿Com se n'extranya ningú
de que s fonguin les tenebres
en presencia de la llum?

*

—Qui es el teu Estimat?—
li demanaren un dia.—
—Mon Estimat es aquell
que m fa estimar i m'estima,
que fa plorar i patir
i dóna dol i ignominia,
aquell que l'amarga mort
fa més dolça que la vida,
els escarnis que l'honor,
els sospirs que l'alegria.

*

L'Amic anava a altes veus
cridant per ciutats i pobles:
—El nom de mon Estimat
es d'amor font abundosa:
si en ella beguessin tots
partida l'Amor no fóra,
com no ho es del sol la llum
ab que la terra s corona.
¡Ai d'aquell qui de son cor
trenca l'urna preciosa,
que una urna feta bocins
tant sols per llençar es bona!

*

Vingueren a veure l'Amic, que dormia,
l'Amat i l'Amor un mig-dia de Maig;
l'Estimat el crida, l'Amor el desperta,
l'Amic obeeix l'Amor inflamada,
i, obrint ses parpelles, respon a l'Amat.

*

Entra l'Amic en el verger d'amor
i veu-hi un bell lliri
que l sol de Maig, ab bés escalfador,
acaba d'esbandir-hi.

El lliri blanc de son Amat diví
li apar l'imatge hermosa,
hermosa com la reina del jardí
que es més enllà desclosa.

— Com la rosa gentil entre les flors, —
enamorat exclama, —
gallardeja entre tots els aimadors
Aquell que mon cor ama.

TAULA

OBRES DE L'AUTOR

	Ptes.
Jesús de Nazareth	1
Flors del Calvari.	3
La Mellor Corona	3
En paper de fil	6
Corpus Christi.	1'50
En paper de fil	3
Eucaristiques	5
En paper de fil	10
Rondalles	3
En paper de fil	6
Discursos	2
En paper de fil	4
Al Cel	2
Viatges.	0'50
Excursions.	0'50
Flors de Maria	0'50
Dietari d'un pelegrí a Terra Santa .	0'50
Folk-lore	1
En paper de fil	2
Cantic dels Cantics, precedit d'**Els Jardins de Salomó**	1
En paper defil	2
Colom, seguit de **Tenerife**	1
En paper de fil	2

1 pta.

